

Πώς λειτουργεί η ΕΕ

Τρία κύρια θεσμικά όργανα είναι υπεύθυνα για την καθημερινή λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Δύο άλλα όργανα – το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το Ελεγκτικό Συνέδριο – διαδραματίζουν σημαντικούς ρόλους, αντίστοιχα, στην εξασφάλιση της τήρησης των ευρωπαϊκών νόμων και τη σωστή εφαρμογή του προϋπολογισμού. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του ενιαίου νομίσματος.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αποτελεί την εκτελεστική εξουσία της ΕΕ ή τη «δημόσια διοίκηση» Έχει τέσσερα κύρια καθήκοντα:

- προτείνει νέους ευρωπαϊκούς νόμους,
- διαχειρίζεται και υλοποιεί τις πολιτικές και τον προϋπολογισμό της ΕΕ,
- επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο (από κοινού με το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων),
- εκπροσωπεί την Ένωση στη διεθνή σκηνή, διεξάγοντας διαπραγματεύσεις για τη σύναψη διεθνών συμφωνιών εκ μέρους της ΕΕ ως συνόλου.

Κάθε πενταετία, ορίζεται νέος Πρόεδρος και μέλη της Επιτροπής (ένα από καθένα από τα 25 κράτη μέλη) από τις κυβερνήσεις της ΕΕ και εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κάθε Επίτροπος είναι υπεύθυνος για ένα συγκεκριμένο τομέα της πολιτικής της ΕΕ και διαθέτει ένα μικρό προσωπικό γραφείο καθώς και υπηρεσία, επανδρωμένη από μόνιμους υπαλλήλους της Ένωσης με έδρα τις Βρυξέλλες.

Η Επιτροπή λογοδοτεί για πολιτικά θέματα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο έχει τη δυνατότητα να παύσει τον Πρόεδρο και τα μέλη εγκρίνοντας πρόταση μομφής.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόκειται για το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

Αποτελείται από έναν υπουργό της κυβέρνησης κάθε κράτους μέλους της ΕΕ. Το ποιος υπουργός θα παραβρεθεί εξαρτάται από τα υπό συζήτηση θέματα (επομένως, παραδείγματος χάρι, ο υπουργός περιβάλλοντος από κάθε χώρα της ΕΕ παρίσταται στο «Συμβούλιο για το Περιβάλλον» και οι υπουργοί γεωργίας συνεδριάζουν στο «Συμβούλιο για την Γεωργία»).

Οι πρωθυπουργοί ή/και οι πρόεδροι των 25 κρατών μελών, καθώς και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεδριάζουν στα «Ευρωπαϊκά Συμβούλια» τέσσερις φορές το χρόνο. Αυτές οι συνεδριάσεις κορυφής καθορίζουν τη συνολική πολιτική της ΕΕ και επιλύουν ζητήματα που δεν μπορούν να τοποθετηθούν σε χαμηλότερο επίπεδο.

Το Συμβούλιο, με τις διαφορετικές συνθέσεις του, έχει έξι βασικές αρμοδιότητες:

- θεσπίζει ευρωπαϊκή νομοθεσία (στα περισσότερα θέματα πολιτικής, νομοθετεί από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά σε ορισμένους πολύ σημαντικούς τομείς, αποφασίζει μόνο του),
- συντονίζει τη γενική οικονομική πολιτική των κρατών μελών της ΕΕ,
- συνομολογεί διεθνείς συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και άλλων χωρών ή διεθνών οργανισμών,
- εγκρίνει τον προϋπολογισμό της Ένωσης, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- αναπτύσσει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης,

- συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ εθνικών δικαστικών και αστυνομικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις.

Η πλειονότητα των αρμοδιοτήτων αυτών σχετίζεται με τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν συμφωνήσει να μοιραστούν την κυριαρχία τους και να παραχωρήσουν αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων στην Ένωση. Ωστόσο, όσον αφορά τις δύο τελευταίες, τα κράτη μέλη έχουν παραχωρήσει πολύ περιορισμένες αρμοδιότητες στην Ένωση, συμφώνησαν όμως να συνεργαστούν σε μια σειρά θεμάτων (διαδικασία γνωστή ως «διακυβερνητική συνεργασία»).

Σε πολλούς τομείς πολιτικής, το Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις με «ειδική πλειοψηφία», σύστημα στο οποίο κάθε χώρα διαθέτει έναν αριθμό ψήφων κατά προσέγγιση ανάλογο με το μέγεθος του πληθυσμού της. Τα πιο σημαντικά, όμως, θέματα, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών στις συνθήκες της ΕΕ, αποφασίζονται ομοφώνως, δίνοντας σε κάθε χώρα να ασκήσει μόνη το δικαίωμα της αρνησικυρία στις προτάσεις.

Στο Συμβούλιο προεδρεύει κάθε κράτος μέλος με τη σειρά, επί έξι μήνες κάθε φορά, με το σύστημα που ονομάζεται «εκ περιτροπής Προεδρία».

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκπροσωπεί τους πολίτες της ΕΕ και τα μέλη της (BEK) εκλέγονται άμεσα από αυτούς κάθε πενταετία. Κάθε εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους πολίτης της ΕΕ έχει δικαίωμα να ψηφίσει.

Το σημερινό Κοινοβούλιο που εξελέγη στις 24 Ιουνίου 2004, έχει 732 μέλη από τα 25 κράτη μέλη της ΕΕ. Δεν συνεδριάζουν σε ομάδες χωρών, αλλά σε επτά ευρωπαϊκές πολιτικές ομάδες. Το κεντροδεξιό Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα αποτελεί αυτή τη στιγμή τη μεγαλύτερη ομάδα, ενώ το κεντροαριστερό Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα κατέχει τη δεύτερη θέση.

Οι BEK εκπροσωπούν όλες τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με την Ένωση, από αυτούς που υποστηρίζουν θερμά την στενότερη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέχρι αυτούς που επιθυμούν να φύγουν οι χώρες τους από την Ένωση.

Το Κοινοβούλιο έχει τέσσερις βασικές αρμοδιότητες:

- θεσπίζει ευρωπαϊκή νομοθεσία, από κοινού με το Συμβούλιο, σε πολλούς τομείς πολιτικής,
- ασκεί δημοκρατικό έλεγχο επί των άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ,
- εγκρίνει ή απορρίπτει τον προϋπολογισμό που προτείνει το Συμβούλιο,
- συμφωνεί, από κοινού με το Συμβούλιο, σχετικά με την ένταξη νέων χωρών στην Ένωση.

Το Κοινοβούλιο είναι το μοναδικό θεσμικό όργανο της ΕΕ, το οποίο υπόκειται στον πλήρη έλεγχο του κοινού: συνεδριάζει δημόσια και οι συζητήσεις, οι απόψεις και τα ψηφίσματά του δημοσιεύονται.

Ποιος αποφασίζει;

Αν και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέους νόμους, μόνο το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που αποτελείται από υπουργούς οι οποίοι είναι υπόλογοι στα κοινοβούλια και τους ψηφοφόρους τους) και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (τα μέλη του οποίου είναι άμεσα υπόλογοι στους ψηφοφόρους) μπορούν να αποφασίζουν εάν θα τους θεσπίσουν ή όχι.

Στους τομείς όπου τα δύο αυτά θεσμικά όργανα έχουν κοινές αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων, οι προτάσεις περνούν από διαδικασία διαπραγμάτευσης, με σκοπό να επιτυγχάνεται συμφωνία ως προς την τελική μορφή των νόμων. Αυτή μπορεί να είναι μακρόχρονη διαδικασία που διαρκεί πολλούς μήνες ή και χρόνια.

Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Το δικαστήριο, με έδρα το Λουξεμβούργο, αποτελείται από δικαστές από κάθε κράτος μέλος και είναι υπεύθυνο για την εξασφάλιση της τήρησης των νόμων που συμφώνησαν τα κράτη μέλη στις Βρυξέλλες και για την ερμηνεία και εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας με τον ίδιο τρόπο σε κάθε κράτος μέλος.

Ελεγκτικό Συνέδριο

Με έδρα το Λουξεμβούργο, αποτελείται από εκπροσώπους κάθε κράτους μέλους και ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο εκτελείται ο προϋπολογισμός. Είναι υπεύθυνο να εξασφαλίσει ότι οι χρηματοδοτήσεις της ΕΕ συνεισφέρονται σωστά και δαπανώνται νόμιμα, οικονομικά και για το σκοπό για τον οποίο προορίζονται.